

Sygn. akt III C 318/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 czerwca 2022 r.

Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie III Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	Sędzia Justyna Pikulik
Protokolant:	stażysta Krzysztof Kłak

po rozpoznaniu w dniu 19 maja 2022 r. w Szczecinie na rozprawie

sprawy z powództwa J. S.

przeciwko Skarbowi Państwa – Aresztowi Śledczemu w S.

o zapłatę

1. oddała powództwo;
2. odstępuje od obciążania powoda J. S. kosztami procesu;
3. nieuiszczone koszty sądowe ponosi Skarb Państwa.

Sygn. akt: III C 318/21

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 8 marca 2021 roku powód J. S. wniósł o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa – Aresztu Śledczego w S. kwoty 40.000 zł tytułem odszkodowania i zadośćuczynienia za doznaną krzywdę psychiczną, jednocześnie wnosząc o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu według norm przepisanych oraz o zwolnienie od kosztów sądowych.

W uzasadnieniu pozwu powód podał, że 20 września 2018 r. został doprowadzony do Aresztu Śledczego w S., celem odbycia kary pozbawienia wolności. 14 października 2018 r. powód zwrócił się do Dyrektora Aresztu Śledczego w S. z prośbą o wydanie zgody na zawarcie związku małżeńskiego na terenie jednostki, prośba została rozpatrzona pozytywnie, a w dniu 30 października 2018 r. narzeczona powoda złożyła zapewnienie o braku przeciwskażeń do zawarcia małżeństwa oraz ustaliła termin ślubu na dzień 31 stycznia 2019 r., a godzina ceremonii miała być ustalona w terminie późniejszym.

W dniu 2 listopada 2018 r. powód przekazał narzeczonej wiadomość, że został wpisany do transportu, następnego zaś dnia narzeczona powoda przedstawiła wychowawcy dyżurnemu oświadczenie informujące o stanie przygotowań do zawarcia małżeństwa na terenie Aresztu Śledczego.

Mimo to, 5 listopada 2019 roku powód został przetransportowany do oddalonej o około 500 km od jego miejsca zamieszkania innej jednostki penitencjarnej, tj. do Zakładu Karnego w K.. Powód podniósł, że wobec ustalonego

terminu ślubu, zachowanie Dyrektora Aresztu Śledczego w S., który zdecydował się przetransportować powoda do innego zakładu karnego, a w każdym wypadku nie wyraził wobec tego stanu rzeczy sprzeciwu - było bezprawne, a w związku z tym doszło do naruszenia jego dóbr osobistych powoda, przez co należy mu się zadośćuczynienie za doznaną krzywdę psychiczną, zarówno przez niego jak i jego dzieci, a także odszkodowanie. Powyższe znajduje według powoda potwierdzenie w piśmie Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 14 września 2020 roku, który uznał skargę złożoną przez M. P. za zasadną.

Powód wskazał, że przetransportowanie go do tak odległej jednostki wiązało się ze znacznymi kosztami, niemożnością skorzystania ze wszystkich widzeń, a rozłąka z rodziną była bardzo dotkliwa.

Postanowieniem z dnia 13 kwietnia 2021 roku Sąd Rejonowy Szczecin- Centrum w Szczecinie zwolnił powoda J. S. od kosztów sądowych w całości.

W odpowiedzi na pozew z 27 stycznia 2020 roku pozwany- Skarb Państwa – Areszt Śledczy w S. reprezentowany przez Dyrektora wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pisma pozwany zaprzeczył, aby w terminie izolacji powoda, pozwany naruszył jego dobra osobiste w jakiegokolwiek postaci. Dalej podał, że działania pozwanego podejmowane wobec powoda były w pełni legalne i praworządne. W pełni realizowane było prawo powoda do utrzymywania kontaktów z osobami najbliższymi, do opieki lekarskiej, wypoczynku, prowadzenia korespondencji, otrzymywania paczek i korzystania z odpowiedniego wyżywienia, a prawo do składania wniosków, skarg i prośb do organów właściwych do ich rozpoznawania nie było niczym ograniczone. Pozwany podał nadto, że podczas posiedzenia komisji w dniu 25 września 2018 roku powód został poinformowany o nadanej mu podgrupie klasyfikacyjnej, związanym z nią planowanym transportem do jednostki zgodnej z posiadaną podgrupą, w której będą wolne miejsca. Powód został także pouczony o możliwości zaskarżenia decyzji. Nie zgłosił wówczas żadnych uwag ani podczas trwania posiedzenia komisji ani też w czasie następującym bezpośrednio po posiedzeniu. Pozwany w dalszej części pisma podniósł, że powód przebywając w Areszcie Śledczym w S. zgłosił się z prośbą o umożliwienie mu zawarcia związku małżeńskiego na terenie Aresztu, na co uzyskał zgodę. Powodowi wyjaśniono procedurę, która obowiązuje w tego typu sytuacjach i poinformowano go, że wyrażenie zgody przez Dyrektora nie jest w żaden sposób równoznaczne ze wstrzymaniem procedury przetransportowania. Według pozwanego, po wstępnej pozytywnej decyzji aprobującej prośbę dotyczącą zawarcia aktu małżeństwa na terenie jednostki penitencjarnej, zabrakło aktywności powoda oraz jego narzeczonej w zakresie organizacji ślubu, bowiem do dnia 2 listopada 2018 roku personel pozwanego nie otrzymał żadnych informacji zwrotnych od ówczesnej narzeczonej powoda.

Pismem z dnia 8 kwietnia 2022 roku do udziału w sprawie jako reprezentant strony pozwanej Skarbu Państwa-Aresztu Śledczego w S. zgłosił się zawodowy pełnomocnik.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

Powód J. S. został doprowadzony do Aresztu Śledczego w S. w dniu 20 września 2018 roku w celu odbycia orzeczonej wobec niego kary pozbawienia wolności.

Po osadzeniu, powód został poinformowany o przysługujących mu prawach i ciążących na nim obowiązkach oraz umożliwiono mu zapoznanie się z przepisami kodeksu karnego wykonawczego, rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 grudnia 2016 roku w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności i ustalonego porządku wewnętrznego. Podczas pobytu, powód był rozmieszczony w oddziale A1.

W dniu 25 października 2018 roku powód stanął przed Komisją Penitencjarną Aresztu Śledczego w S.. Zgodnie z przedstawioną propozycją został zakwalifikowany do odbywania kary w zakładzie karnym typu zamkniętego dla recydywistów penitencjarnych R-1/Z. Kwalifikacja podyktowana była informacjami zawartymi w archiwalnych danych osobopoznawczych. Powód odbywał karę w związku z popełnieniem czynów określonych w art. 200, 157

§ 2, 190 § 1, 207 § 1 i art. 282 kk. Został wykluczony z podkultury przestępczej. Jak wynikało z archiwalnych akt osobopoznawczych, zachowanie powoda podczas uprzednich pobytów w warunkach izolacji kształtowało się negatywnie.

Podczas posiedzenia Komisji Penitencjarnej powód został poinformowany o nadanej mu podgrupie klasyfikacyjnej, związanym z nią planowanym transportem do jednostki zgodnej z posiadaną podgrupą, w której będą wolne miejsca. Powód został pouczony nadto o możliwości zaskarżenia decyzji w trybie art. 7 kodeksu karnego wykonawczego. Powodowi udzielono także informacji, że Areszt Śledczy w S. jest jednostką penitencjarną jedynie przejściową, nieprzeznaczoną do odbywania kary pozbawienia wolności. Powód nie zgłosił żadnych uwag ani podczas trwania posiedzenia komisji ani też w czasie następującym bezpośrednio po posiedzeniu.

Niesporne, a nadto:

- decyzja Komisji Penitencjarnej z dnia 25.01.2022 r. – k. 34v.
- zeznania świadka M. S. – k. 95 (nagranie od 00:05:59-00:29:39),
- zeznania świadka M. R. – k. 95 (nagranie od 00:31:02-00:41:03),
- zeznania świadka K. C. – k. 95-96 (nagranie 00:42:26-00:55:14),
- zeznania świadka J. K. – k. 96 (nagranie 00:56:53-01:10:22),

W dniu 14 października 2018 roku powód wraz ze swoją ówczesną narzeczoną M. S. zwrócił się do Dyrektora Aresztu Śledczego w S. z prośbą o umożliwienie im zawarcia aktu małżeństwa na terenie jednostki penitencjarnej. Następnie, 15 października 2018 roku Dyrektor wyraził zgodę na przeprowadzenie ceremonii bez wskazania konkretnej daty, która nie była jeszcze wówczas znana. Powodowi wyjaśniono procedurę, która obowiązuje w tego typu sytuacjach i poinformowano, że wyrażenie powyższej zgody nie jest równoznaczne ze wstrzymaniem procedury przetransportowania.

Dnia 30 października 2018 roku M. S. złożyła w Urzędzie Stanu Cywilnego zapewnienie o braku przeciwwskazań do zawarcia związku małżeńskiego, uiściła opłatę skarbową oraz ustaliła termin ceremonii na dzień 31 stycznia 2019 roku.

Do dnia 2 listopada 2018 roku personel pozwanego nie otrzymał żadnych informacji zwrotnych od powoda ani od M. S. co do planowanej daty przeprowadzenia ceremonii.

5 listopada 2018 roku powód został przetransportowany do Zakładu Karnego w K.. Wybór jednostki podyktowany był tym, że obowiązkiem dyrektorów zakładów karnych i aresztów śledczych jest niezwłoczne transportowanie skazanych do właściwych z uwagi na klasyfikację jednostek. Służba Więzienna transportuje osoby pozbawione wolności do jednostek, w których na ten moment są wolne miejsca, zgodnie z klasyfikacją Komisji Penitencjarnej.

Dowód:

- zeznania świadka M. S. – k. 95 (nagranie od 00:05:59-00:29:39),
- zeznania świadka M. R. – k. 95 (nagranie od 00:31:02-00:41:03),
- zeznania świadka K. C. – k. 95-96 (nagranie 00:42:26-00:55:14),
- zeznania świadka J. K. – k. 96 (nagranie 00:56:53-01:10:22).

W trakcie pobytu w Zakładzie Karnym w K. powód miał ograniczone kontakty z rodziną. Ze względu na znaczną odległość (ok.500 km), przyjazd narzeczonej i dzieci na widzenie z powodem wiązał się z dużymi trudnościami, podróż

ze S. do (...) była długotrwała i męcząca dla dzieci powoda. Również kontakt telefoniczny z rodziną był ograniczony z uwagi na ustalony krótki czas rozmów.

Powód J. S. zawarł ostatecznie związek małżeński w warunkach izolacji w Zakładzie Karnym w G. pod koniec lutego 2019 roku.

Dowód:

- zeznania świadka M. S. – k. 95 (nagranie 00:23:45-00:24:05),

-przesłuchanie powoda J. S. k. 95 (nagranie 01:13:00-01:29:59).

M. S. zwróciła się do Rzecznika Praw Obywatelskich ze skargą co do naruszenia prawa powoda do zawarcia związku małżeńskiego. W Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich było prowadzone postępowanie wyjaśniające, w wyniku którego Rzecznik Praw Obywatelskich uznał skargę za zasadną.

Dowód:

- notatka do skargi zasadnej – k. 6-7,

- pismo (...) k. 4-5,

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Powództwo okazało się bezzasadne i jako takie należało je oddalić w całości.

Powód w ramach niniejszego postępowania dochodził kwoty 40.000 zł tytułem zadośćuczynienia oraz odszkodowania. Swoje roszczenie oparł na naruszeniu jego dóbr osobistych takich jak wolność, godność i prawo do zawarcia związku małżeńskiego oraz kontaktowania się z najbliższymi. Odpowiedzialność z tytułu naruszenia dóbr osobistych należy do kategorii ex delicto, a zatem postawę prawną żądania pozwu stanowią przepisy art. 23 kc w zw. z art. 24 kc w zw. z art. 417 § 1 kc i art. 448 kc.

Zgodnie z treścią przepisu art. 23 kc dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny, o czym stanowi przepis art. 24 § 1 kc. Zgodnie z przepisem art. 417 § 1 kc za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa. Stosownie zaś do treści przepisu art. 448 kc w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia.

W świetle treści cytowanych przepisów art. 23 kc i art. 24 kc do powstania roszczenia o zadośćuczynienie pieniężnego z tytułu naruszenia dobra osobistego niezbędne jest ustalenie dobra osobistego podlegającego ochronie, o którym mowa w art. 23 kc, jego naruszenie lub zagrożenie naruszenia i bezprawność działania sprawcy. Na pokrzywdzonym ciąży obowiązek wykazania, że jego dobro osobiste zostało zagrożone lub naruszone, a zatem musi on określić w jakich swoich odczuciach ewentualnie, w jakich konkretnie prawem przewidzianych dobrach osobistych został dotknięty

zachowaniem się sprawcy oraz na czym polega naruszenie tej jego sfery przeżyć, a także okoliczności te udowodnić. Sprawca naruszenia natomiast, dążąc do uwolnienia się od odpowiedzialności, powinien udowodnić, że jego działanie nie miało cech bezprawności. Brak bezprawności działania nie oznacza wprawdzie braku zagrożenia lub naruszenia dobra osobistego niemniej jednak wyłącza odpowiedzialność tego, kto wykazał, że nie działał bezprawnie (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 10 lutego 2017 r., I ACa 1042/16).

Sąd winien zatem w pierwszej kolejności ustalić, czy doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda, a w przypadku pozytywnej odpowiedzi na to pytanie, ocenić, czy działanie lub zaniechanie pozwanego naruszcyciela było bezprawne. Wskazać przy tym należy, że wskazanie przez stronę powodową rodzaju naruszonego dobra osobistego mieści się w granicach podstawy faktycznej dochodzonego roszczenia, którym to wskazaniem Sąd jest związany, stosownie do treści przepisu art. 321 §1 kpc.

Katalog dóbr osobistych określony w art. 23 kc ma charakter otwarty, a zakresem stosowania art. 23 i 24 kc objęte są wszelkie dobra osobiste rozumiane jako pewne wartości niematerialne związane z istnieniem i funkcjonowaniem podmiotów prawa cywilnego, które w życiu społecznym są uznawane za doniosłe i zasługujące z tego względu na ochronę. Obok wymienionych w tym przepisie istnieją także inne dobra osobiste, których nie ujęto wprost. Ze specyfiki katalogu dóbr osobistych sprecyzowanego w art. 23 kc, wynika bowiem to, że kolejne stany rzeczy wraz z upływem czasu zyskują w ocenie społecznej status wartości albo też rozwój społeczny (zwłaszcza postęp techniczny) pozwala na nowe postacie ingerencji w godność człowieka. W związku z tym nieznanne lub niedostrzegane dotychczas aspekty tej godności zyskują charakter dóbr osobistych, gdyż dóbr osobistych jest tyle, ile wartości związanych z osobą ludzką społeczeństwo aktualnie uznaje (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 24 sierpnia 2017 roku, I ACa 195/17).

Do kategorii prawnie chronionych dóbr osobistych niewątpliwie należy nie tylko wymienione w przepisie art. 23 kc zdrowie ale również i godność osobista i nietykalności cielesna. Zgodnie z art. 30 Konstytucji RP przyrodzona i niezbywalna godność człowieka stanowi źródło wolności i praw człowieka i obywatela. Jest ona nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych. Godność osobowa jako źródło wszelkich praw i wolności ma charakter wartości uniwersalnej, przynależnej każdemu człowiekowi z samej racji bycia istotą ludzką, bez względu na jego indywidualne właściwości. W najbardziej podstawowym znaczeniu pojęcie godności osobowej skupia się wokół takiego jej rozumienia, jak: istota człowieczeństwa, immanentna właściwość każdej osoby ludzkiej, zespół cech nadających jednostce wymiar osobowy i podmiotowy, niepowtarzalność i indywidualność każdego człowieka, jego autonomia i zdolność samostanowienia.

Wynikająca z art. 30 Konstytucji RP ogólna zasada ochrony godności osobowej stanowi zarazem, jak trafnie wskazuje się w doktrynie, najbardziej ogólny konstrukt, a jednocześnie wzorzec wszystkich dóbr i wartości niematerialnych związanych z człowiekiem (dóbr osobistych). Na poziomie Konstytucji realizowana jest poprzez poszczególne konstytucyjne prawa podmiotowe: prawo do ochrony życia i integralności cielesnej (art. 38 i 39), wolność od tortur i poniżającego traktowania (art. 40), prawo do nietykalności i wolności osobistej (art. 41), prawo do prywatności, ochrony czci i dobrego imienia (art. 47), wolność komunikowania się i prawo do ochrony tajemnicy korespondencji (art. 49), prawo do nienaruszalności mieszkania (art. 50), wolność sumienia i religii (art. 53), wolność twórczości artystycznej i badań naukowych (art. 73).

Naturę i zakres poszczególnych dóbr osobistych wyznaczają przeważające w danym społeczeństwie zapatrywania prawne, moralne i obyczajowe. Przy ocenie zatem, czy dane zachowanie stanowi naruszenie dóbr osobistych jednostki, należy odwołać się do kryteriów obiektywnych, opartych na ustalonych w społeczeństwie ocenach i wartościach oraz utrwalonych kontekstach i odniesieniach znaczeniowych. Podstawowe znaczenie ma więc nie subiektywne odczucie krzywdy osoby zainteresowanej, lecz odwołanie się do kryteriów obiektywnych. Oznacza to uwzględnienie opinii występujących w społeczeństwie na temat tego, jak w danym czasie i miejscu ocenia się znaczenie wypowiedzi odnoszącej się do osoby, która zdaniem zainteresowanego naruszyła jego dobro osobiste. Jako naruszenia dobra osobistego nie można bowiem kwalifikować wszelkich, subiektywnie ocenianych jako niekomfortowe dla danej osoby sytuacji. Samo powstanie negatywnych odczuć lub emocji wywołane czymś działaniem nie przesądza o tym, że

nastąpiło naruszenie dobra osobistego. Istotny jest odbiór danej wypowiedzi czy działania przez osoby trzecie i reakcja opinii publicznej. Nie może być miarodajny wyłącznie stan uczuć oraz miara indywidualnej wrażliwości powódki. Konieczne jest tu zachowanie należytych proporcji i umiaru. Dobra osobiste są czymś szczególnie cennym, trzeba więc dążyć do zapewnienia ich ochrony w każdym przypadku, w którym odniesiony w nich uszczerbek znajduje potwierdzenie nie tylko w odczuciu samej zainteresowanej, ale i w zobiektywizowanej ocenie zewnętrznej.

Reasumując powyższe rozważania Sąd, oceniając, czy doszło do naruszenia dobra osobistego, powinien rozważyć, czy typowa, przeciętna osoba na miejscu pokrzywdzonego uznałaby określone działanie za naruszenie dobra osobistego oraz czy w odczuciu społecznym określone zachowanie zakwalifikowane może być jako naruszające dobra osobiste (por. wyroki Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 1989 r., I CR 143/89; z 11 marca 1997 r., III CKN 33/97; uzasadnienie wyroku z 26 października 2001 r., V CKN 195/01; uzasadnienie wyroku z 23 maja 2002 r., IV CKN 1076/00; wyrok z 5 kwietnia 2002 r., II CKN 953/00; wyrok z 22 stycznia 2014 r., III CSK 123/13). Skoro ocena faktu naruszenia dóbr osobistych ma charakter obiektywny, szczególne cechy pokrzywdzonego (np. nadwrażliwość, czy choroba psychiczna) nie są brane pod uwagę w ocenie naruszenia. Nie oznacza to jednak, że odczucia pokrzywdzonego mogą zostać całkowicie pominięte, ale z całą pewnością nie można im przypisać rozstrzygającego znaczenia (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 20 kwietnia 2017 roku, I ACa 1369/14). Dotyczy to również oceny, czy doszło do naruszenia godności osobistej. Godność osobista jest sferą osobowości, która konkretyzuje się w poczuciu własnej wartości człowieka i oczekiwaniu szacunku ze strony innych ludzi. Jednakże ocena, czy nastąpiło naruszenie dobra osobistego, jakim jest: stan uczuć, cześć, godność osobista, nie może być dokonana według miary indywidualnej wrażliwości zainteresowanego, ta bowiem może być szczególnie duża z uwagi na cechy osobnicze, uwarunkowania chorobowe itp. Innymi słowy, nie może to być ocena subiektywna. Ocena ta powinna być zatem zobiektywizowana, czyli uwzględniająca powszechnie przyjmowane normy postępowania (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 16 grudnia 2016 roku, VI ACa 1431/15,) Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 29 września 2010 r. (V CSK 19/10) wyjaśnił, że odwołanie się, przy ocenie czy doszło do naruszenia czci, godności i dobrego imienia powoda, do kryteriów obiektywnych, oznacza uwzględnienie opinii występującej w społeczeństwie, a nie reakcji społeczeństwa na konkretne zachowanie pozwanego. Stanowisko to opiera się na założeniu, że przy ocenie, czy doszło do naruszenia takich dóbr, jak cześć człowieka, jego godność osobista i dobre imię miarodajne są przeciętne opinie ludzi rozsądnie i uczciwie myślących w środowisku, do którego należy osoba żądająca ochrony.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt rozpoznawanej sprawy wskazać należy, że zważywszy na ustalony w sprawie stan faktyczny, na skutek przetransportowania powoda na teren innej jednostki penitencjarnej istotnie doszło do opóźnienia w zawarciu związku małżeńskiego oraz ograniczenia kontaktu powoda z najbliższą rodziną, co w konsekwencji mogło skutkować naruszeniem jego dobra osobistego jakim jest wolność i prawo do zawarcia małżeństwa i założenia rodziny, utrzymywania z nią kontaktu mimo osadzenia w warunkach izolacji penitencjarnej na zasadach określonych w prawie krajowym. Ustalenie jednakże, że doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda, nie uzasadnia uwzględnienie powództwa.

W świetle treści przepisu art. 24 kc ochrona dóbr osobistych przysługuje jedynie przed działaniem bezprawnym. Przesłanka bezprawności działania jest warunkiem koniecznym udzielenia podmiotowi ochrony o charakterze niemajątkowym. Pojęcie działania bezprawnego nie jest w nauce i orzecznictwie w pełni ujednolicone, jednakże można uznać za ugruntowane stanowisko, iż bezprawne jest zachowanie sprzeczne z normami prawnymi, z porządkiem prawnym lub z zasadami współżycia społecznego. Bezprawność stanowi kwalifikację przedmiotową czynu, ujmuje zachowanie jako obiektywnie nieprawidłowe, abstrahując przy tym od elementu zawinienia. Przy ustaleniu bezprawności rozważeniu podlega zatem stosunek, w jakim pozostaje dane zachowanie względem obowiązujących reguł postępowania.

W przepisie art. 24 § 1 kc ustanowione zostało domniemanie bezprawności naruszenia dobra osobistego. Ponieważ przesłanka bezprawności naruszenia dobra osobistego jest objęta domniemaniem prawnym wynikającym z treści art. 24 § 1 kc, ciężar wykazania, że naruszające dobro osobiste innej osoby działanie nie ma cech bezprawności obciąża pozwanego. Jako przyczyny wyłączające bezprawność działania sprawcy w nauce prawa wymienia się: działanie w ramach porządku prawnego, wykonywanie prawa podmiotowego, obronę interesu zasługującego na ochronę,

zezwoleń uprawnionego. Działanie w ramach obowiązującego porządku prawnego, aby wykluczyć bezprawność, musi być dokonane w granicach określonych tym porządkiem prawnym, to jest pozostawać w zgodzie z obowiązującymi przepisami, powinno być rzeczowe, obiektywne, podjęte z należytą ostrożnością i przez osobę uprawnioną. Nie może też wykraczać poza niezbędną dla określonych prawem celów potrzebę w zakresie wyrażanych ocen.

Strona pozwana obaliła wynikające z przepisu art. 24 kc domniemania bezprawności naruszenia dóbr osobistych powoda. Stąd też ewentualny ciężar dowodowy został przerzucony na powoda, który winien wykazać, że zachowanie pozwanego było bezprawne. Zgodnie bowiem z podstawową regułą postępowania cywilnego ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z tego faktu wywodzi skutki prawne (art. 6 kc). Nie ulega zatem wątpliwości, że to powód, który na naruszeniach dóbr osobistych oparł żądanie zapłaty, powinien udowodnić każde z tych naruszeń w sytuacji, kiedy pozwany temu zaprzeczy. Należy przy tym podkreślić, że przytoczona zasada dotyczy naturalnie obu stron procesu, przy czym każdą ze stron obciąża ciężar dowodu w zakresie powoływanych przez nią faktów.

Obowiązkowi powyższego powód jednak nie sprostał.

Jak wynika z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, a zwłaszcza z zeznań świadków oraz z dokumentów przedłożonych przez strony -przetransportowanie powoda z Aresztu Śledczego w S. do innej jednostki penitencjarnej znajdującej się na terenie K. było legalne i zgodne z przepisami prawa powszechnie obowiązującego.

Do niniejszej sprawy zastosowanie znalazł przepis art. 100 § 1 pkt ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2021 r. poz. 53 z późn. zm.) w brzmieniu obowiązującym w dniu 5 listopada 2018 roku. Zgodnie z przywołanym wyżej przepisem skazany odbywa karę we właściwym ze względu na rodzaj, typ, system wykonywania kary lub zabezpieczenie zakładzie karnym, a przeniesienie skazanego do innego właściwego zakładu karnego może nastąpić jedynie w wypadkach w pkt 1-8 cytowanego przepisu. Przywołany przepis w obecnym brzmieniu (a contrario – brzmienie przepisu sprzed nowelizacji w 2012 roku: (...)) Skazany odbywa karę we właściwym zakładzie karnym, położonym, w miarę możliwości, najbliżej jego miejsca zamieszkania. Przeniesienie skazanego do innego zakładu może nastąpić tylko z uzasadnionych powodów) nie wskazuje – wbrew twierdzeniom powoda - na konieczność odbywania kary możliwie najbliżej miejsca zamieszkania. Przepis ten nie określa, który z zakładów karnych o określonym typie i rodzaju jest właściwy dla osadzenia skazanego. Możliwe jest zatem wykonywanie kary pozbawienia wolności w jednostce penitencjarnej znacznie oddalonej od miejsca zamieszkania skazanego oraz jego najbliższych.

Jako dodatkowy argument wskazać dodatkowo należy, że Areszt Śledczy w S. nie jest jednostką przeznaczoną do odbywania kary pozbawienia wolności. Jest to jednostka penitencjarna, w której osadzeni przebywają czasowo, do chwili umieszczenia ich we właściwym, z uwagi na posiadaną przez nich podgrupę i grupę klasyfikacyjną – zakładzie karnym. Osadzeni przebywający u pozwanego, są rozmieszczeni zgodnie z Zarządzeniem Dyrektora Generalnego Służby Więziennej w sprawie przeznaczenia zakładów karnych i aresztów śledczych oraz Zarządzeniem Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w K. w sprawie rejonizacji osadzania w Areszcie Śledczym w S. tymczasowo aresztowanych oraz skazanych i ukaranych wzywanych do udziału w czynnościach procesowych. Jak wynika z powyższego, w Areszcie Śledczym w S. przebywają osadzeni tymczasowo aresztowani do spraw prowadzonych przez orany pozostające w rejonizacji Aresztu Śledczego w S. oraz osadzeni skazani, wobec których toczą się czynności w sprawach niearesztowych, również w organach zgodnych z obowiązującą rejonizacją.

Mając na uwadze powyższe i wbrew forsowanym przez powoda twierdzeniom – działanie administracji Aresztu Śledczego w S. było zgodne z prawem i legalne, a tym samym wszelkie w tym zakresie zarzuty podnoszone przez powoda należało uznać za chybione. Transportowanie osób pozbawionych wolności to standardowa praktyka, która odbywa się na zasadach wskazanych powyżej. Powód został przetransportowany zgodnie z typizacją do właściwego z uwagi na rodzaj i typ zakładu karnego na terenie K.. Na marginesie Sąd wskazuje, że z materiału dowodowego zaoferowanego przez powoda nie wynika, aby podjął jakiegokolwiek działania zmierzające do zniweczenia przetransportowania a odnoszące się do przesłanki „ważnych względów rodzinnych (art. 100 § 1 pkt 6 kkw). Powód nie złożył formalnego wniosku do Dyrekcji Aresztu Śledczego w S., nie umotywował go w żaden sposób, co też czyni

zasadnym wniosek Sądu o bezpodstawności podnoszonych przez niego twierdzeń co do bezprawności zachowania pozwanego.

Zarzut powoda sprowadzający się do tego, że pozwany uniemożliwił mu zawarcie związku małżeńskiego poprzez bezzasadne przetransportowanie, mimo, że wcześniej wyraził zgodę na przeprowadzenie ceremonii ślubnej również jest niezasadny.

Obowiązujące przepisy nie nakładają na osadzonych obowiązku uzyskania zgody dyrektora zakładu/aresztu śledczego na zawarcie związku małżeńskiego, a dyrektor jedynie podejmuje decyzję w zakresie zezwolenia na organizację ceremonii ślubnej na terenie jednostki penitencjarnej, w której znajduje się wówczas osadzony. Tak też należy rozumieć decyzję podjętą przez Dyrektora Aresztu Śledczego w S., która została wydana w dniu 15 października 2018 roku w następstwie prośby powoda. Decyzja wydana przez Dyrektora była jedynie ogólną zgodą na przeprowadzenie ceremonii ślubnej na terenie Aresztu Śledczego w S., nie była ona bowiem skonkretyzowana na określony termin, bowiem termin ten nie był administracji aresztu przedstawiony przez powoda ani M. S.. Na okoliczność, że było inaczej, powód nie przedstawił żadnego dowodu. Do dnia 2 listopada 2018 roku, a więc do dnia, w którym powód dowiedział się o konkretnym terminie przetransportowania – administracja AŚ w S. nie posiadała zatem żadnej wiedzy co do konkretnego terminu, w którym miało dojść do zawarcia związku małżeńskiego przez powoda. Słusznie zatem pozwany w toku postępowania podnosił, że do dnia 2 lutego 2018 roku personel pozwanego nie otrzymał informacji zwrotnych od M. S., w każdym razie fakt ten nie został przez powoda na żadnym etapie postępowania wykazany. Powód przez trzy tygodnie (od 15 października 2018 roku) nie podjął żadnych istotnych starań mających na celu zawiadomienie administracji jednostki o planowanym terminie zawarcia związku małżeńskiego.

Zgodnie z panującą na terenie Aresztu Śledczego w S. procedurą – zwłoka w zgłoszeniu chęci zawarcia związku małżeńskiego w USC nie mogła być czynnikiem wpływającym na dalszy przebieg odbywania kary przez powoda. Zgodzić należy się z twierdzeniem pozwanego, że AŚ w S. przyjmuje około 45 osób tygodniowo, przy założeniu, że chociażby część z nich zgłosiłaby chęć zawarcia związku małżeńskiego na terenie jednostki, bez wskazania daty ceremonii, wówczas, przy założeniu, że nie byłiby oni transportowani do właściwych jednostek, pozwany stałby się całkowicie niewydolny do realizacji założeń ustawowych w przeciągu 1 tygodnia. Gdyby powód dalej zwlekał z wyznaczeniem terminu ślubu, wstrzymanie transportu mogłoby trwać przez kolejne miesiące, a funkcjonariusze musieliby zaniechać procedur obowiązujących wewnętrznie jedynie na podstawie deklaracji, że w przyszłości dojdzie do zawarcia związku małżeńskiego, co jest w ocenie Sądu niedopuszczalne. Po przeanalizowaniu zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, Sąd doszedł do przekonania, że powód nie został pozbawiony możliwości zawarcia związku małżeńskiego, zwłaszcza, że do jego zawarcia, tyle, że z opóźnieniem zaledwie miesięcznym ostatecznie doszło w Zakładzie Karnym w G. . Zgoda na przeprowadzenie ceremonii ślubnej na terenie AŚ w S. została udzielona i obowiązywała ona faktycznie aż do ostatniego dnia osadzenia powoda w jednostce penitencjarnej. Gdyby zatem powód odpowiednio wcześniej podjął starania celem skonkretyzowania terminu przeprowadzenia ceremonii ślubnej uzyskując stosowne zaświadczenie z USC i przedkładając je administracji AŚ, przetransportowanie do innej jednostki penitencjarnej mogłoby zostać wstrzymane, czego jednak nie uczynił. Stąd też zasadne i w pełni legalne, w ocenie Sądu było podjęcie czynności administracyjnych związanych z przetransportowaniem go do Zakładu Karnego w K..

Odnosząc się natomiast do powoływanego przez powoda pisma Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 14 września 2020 roku (k. 33-34) Sąd wskazuje, że pismo to w żaden sposób nie jest dla Sądu wiążące. Po przeanalizowaniu jego treści podnieść trzeba, że co prawda (...) uznał skargę M. S. za zasadną, jednak oparł swoje rozstrzygnięcie na stanie faktycznym zgola odmiennym niż ten, który został ustalony przez Sąd orzekający w niniejszej sprawie. W uzasadnieniu pisma wskazano bowiem, iż „(...) w dniu następnym przybyła Pani do Aresztu Śledczego w S. na widzenie z narzeczonym i przedstawiła na piśmie wychowawcy dyżurnemu oświadczenie, w którym poinformowała Pani o stanie przygotowań do ceremonii ślubu na terenie Aresztu Śledczego”, podczas gdy powyższy fakt nie został przez powoda wykazany. Powód nie przedstawił jakiegokolwiek dowodu potwierdzenia doręczenia takiegoż pisma administracji Aresztu Śledczego, co mogłoby ewentualnie obalić argumenty podnoszone przez pozwanego, że nie otrzymał takiej informacji od powoda. Stąd też w konsekwencji, zdaniem Sądu nie może być mowy o tym, że doszło do naruszenia art. 12 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Powód miał zagwarantowaną możliwość przeprowadzenia

ceremonii ślubnej na terenie Aresztu Śledczego w S., o czym bezspornie świadczy fakt, że dyrektor tej placówki wyraził zgodę na jej przeprowadzenie.

Jeśli zaś chodzi o ograniczenie powoda w kontaktach z najbliższą rodziną, to również trudno uznać zarzuty powoda w tym zakresie pod adresem pozwanego za uzasadnione. Niewątpliwie prawo do kontaktów z rodziną mieści się w katalogu dóbr osobistych i dla każdego z nas jest wartością nadrzędną. Ograniczenie tych kontaktów jest jednakże naturalną konsekwencją odbywania kary w warunkach izolacji penitencjarnej. Powód w niniejszym procesie nie wykazał, iżby kontaktu z rodziną został- na skutek bezprawnego zachowania pozwanego, pozbawiony. Powód, z trudnościami, wynikającymi ze znacznej odległości, ale kontakty te realizował. Oczywiście odbywania kary pozbawienia wolności jak najbliżej miejsca zamieszkania osób z najbliższej rodziny byłoby sytuacją pożądaną, aczkolwiek jest niemożliwe do zrealizowania w sytuacji, w jakiej znajduje się aktualnie polskie więziennictwo. Podkreślenia wymaga, że powód w Zakładzie (...) w K., bardzo oddalonym od jego miejsca zamieszkania przebywał zaledwie przez ok. cztery miesiące, a zatem relatywnie krótko, a następnie został przetransportowany do znacznie bliżej położonej jednostki penitencjarnej w G.. Ponadto, samo przetransportowanie powoda do Zakładu Karnego w K. nie było bezprawne, zatem mimo oczywiście dolegliwości i utrudnień wiążących się z tym posunięciem, nie może uzasadniać zasądzenia zadośćuczynienia czy też odszkodowania z tytułu naruszenia dóbr osobistych.

Finalnie wskazać należy, że samo stwierdzenie przez Rzecznika Praw Obywatelskich zasadności skargi powoda nie uzasadnia roszczeń z tytułu naruszenia dóbr osobistych.

W tym stanie rzeczy, Sąd uznał, że zachowanie pozwanego nie miało charakteru bezprawnego, stąd też powództwo należało oddalić w całości.

Sąd oparł powyższy stan faktyczny na zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym, tj. dowodach z dokumentów, których wiarygodności i mocy dowodowej żadna ze stron nie kwestionowała, w tym zwłaszcza na osobowych źródłach dowodowych w postaci zeznań świadków, M. R., K. C. oraz J. K.. Zeznania te były spójne, logiczne i wzajemnie korespondujące zarówno ze sobą, jak i z pozostałym materiałem dowodowym zgromadzonym w niniejszej sprawie.

Sąd nie dał natomiast częściowo wiary zeznaniom świadka M. S. i samego powoda co do poinformowania administracji pozwanego o wyznaczonym terminie ślubu, ponieważ stoją one w sprzeczności z zeznaniami wyżej wskazanych świadków. Świadek M. S. i powód wskazywali, że przed przetransportowaniem powoda do innego zakładu karnego podali termin ślubu administracji Aresztu Śledczego w S., co nie zostało wykazane za pomocą żadnych innych dowodów przeprowadzonych w sprawie.

O kosztach postępowania Sąd orzekł w oparciu o art. 102 kpc. Przepis ten, realizujący zasadę słuszności, stanowi, że w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Pozostawia on sądowi orzekającemu swobodę oceny co do tego, czy fakty związane z przebiegiem procesu, jak i dotyczące sytuacji życiowej strony, stanowią podstawę do nieobciążania jej kosztami procesu. Do kręgu "wypadków szczególnie uzasadnionych" należą zarówno okoliczności związane z samym przebiegiem procesu, jak i leżące na zewnątrz. Do pierwszych zaliczane są sytuacje wynikające z charakteru żądania poddanego rozstrzygnięciu, jego znaczenia dla strony, subiektywne przekonanie strony o zasadności roszczeń, przedawnienie, prekluzja. Drugie natomiast wyznacza sytuacja majątkowa i życiowa strony. Całokształt okoliczności, które mogłyby uzasadniać zastosowanie tego wyjątku, powinien być oceniony z uwzględnieniem zasad współzycia społecznego (por. wyrok SA w Krakowie z dnia 29 marca 2019 r., I ACa 686/18, LEX nr 2770843). Poza wymienionymi powyżej przesłankami odstąpienia od obciążania strony przegrywającej kosztami procesu, do których zalicza się również koszty zastępstwa procesowego, w orzecznictwie wskazuje się także na: niski nakład pracy pełnomocnika procesowego, stałe korzystanie przez instytucję z obsługi prawnej, pozycję strony w procesie (postanowienie SN z dnia 13 września 2010 r., II PZ 24/10, LEX nr 661510; wyrok SA w Lublinie z dnia 27 lipca 2017 r., I ACa 992/16, LEX nr 2387054; wyrok SN z dnia 17 listopada 1972 r., I PR 423/72, OSNC 1973/7-8/138; wyrok SA w Białymstoku z dnia 30 stycznia 2020 r., III AUa 1046/19, LEX nr 2946533).

W niniejszej sprawie Sąd odstąpił od obciążania powoda kosztami zastępstwa procesowego z uwagi na sytuację osobistą i materialną powoda. Powód ma na utrzymaniu rodzinę, w tym dwoje małoletnich dzieci, a jego miesięczne dochody są relatywnie niewysokie. W stosunku do powoda prowadzona jest również egzekucja z majątku. Sąd miał na względzie, że powód był subiektywnie przekonany o zasadności zgłoszonych przez siebie roszczeń, a poza tym nie przedłużał postępowania, wszystkie dowody w sprawie zgłosił w pierwszym piśmie procesowym. Również więc jego postawa w trakcie procesu nie uzasadniała obciążania go kosztami zastępstwa procesowego przeciwnika.

Z powyższych względów Sąd w pkt 2 odstąpił od obciążania powoda kosztami procesy, zaś w pkt 3 wyroku rozstrzygnął, że nieuiszczone koszty sądowe ponosi Skarb Państwa. W ocenie Sądu, trudna sytuacja rodzinna i majątkowa powoda spełnia przesłankę szczególnie uzasadnionego przypadku w rozumieniu przepisu art. 113 ust. 4 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1125), a powód postanowieniem Sądu został zwolniony od kosztów sądowych w całości.